УДК 339.7:336.7:351.72
DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2026-62-9

Довгоп'ят В.М.
аспірант кафедри міжнародної економіки,
Київський національний економічний університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-3764-3669

Dovhopiat Vladyslav
PhD Student at the Department of International Economics,
Kyiv National Economic University

ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТУРА ГЛОБАЛЬНОГО АНТИКРИЗОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У статті досліджено інституційну архітектуру сучасного глобального антикризового регулювання, сформовану після світової фінансової кризи 2008–2009 рр. Проаналізовано роль наднаціональних інституцій у координації фінансового нагляду, розвитку систем раннього попередження та впровадженні макропруденційної політики. Розкрито методологічні підходи до ідентифікації фінансових вразливостей, оцінки системних ризиків та практичне значення стандартів Базель ІІІ у забезпеченні фінансової стабільності. Досліджено взаємодію між Радою з фінансової сабільності, Міжнародним валютним фондом, Банком міжнародних розрахунків та національними регуляторами у процесі формування глобальної системи фінансової безпеки. Окрему увагу приділено імплементації макропруденційних інструментів у діяльності Національного банку України, зокрема використанню Індексу фінансового циклу України для калібрування контрциклічного буфера капіталу. Обґрунтовано, що сучасна система антикризового регулювання базується на поєднанні міжнародної координації, систем раннього попередження, оцінки фінансових вразливостей та превентивного регуляторного впливу.

Ключові слова: глобальне антикризове регулювання, фінансова стабільність, макропруденційна політика, системні ризики, Базель ІІІ, FSB, НБУ.

Вступ та постановка проблеми. Глобалізація фінансових ринків, транскордонні потоки капіталу та розвиток фінансових інновацій посилюють взаємозалежність національних економік. У цих умовах фінансові вразливості можуть накопичуватися поза межами контролю окремого регулятора, а їх реалізація – швидко набувати міжнародного масштабу. Це зумовлює потребу в узгодженій системі раннього виявлення ризиків і превентивного антикризового регулювання.

Фінансові дисбаланси можуть перетворювати локальні порушення роботи ринків на системні кризи, що охоплюють реальний сектор економіки, зайнятість і соціальну сферу. Водночас джерелами масштабних потрясінь можуть бути й нефінансові події, зокрема пандемії та війни. Глобальна фінансова криза 2007–2009 рр. стала каталізатором переосмислення підходів до регулювання, нагляду та координації політики у фінансовій сфері на міжнародному рівні.

Розуміння механізмів функціонування глобальної архітектури фінансового нагляду дозволяє сформувати цілісне бачення того, як міжнародна координація, аналітичні інструменти та регуляторні практики спрямовані на запобігання перетворенню фінансових криз на економічні катастрофи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове опрацювання глобального антикризового регулювання охоплює взаємопов'язані напрями: інституційне забезпечення фінансової стабільності, емпіричне оцінювання макропруденційних заходів, дослідження їхніх транскордонних наслідків та розроблення індикаторів раннього попередження. Наукові дослідження даного питання надають можливість зіставити теоретичні аргументи з результатами перевірки конкретних механізмів регулювання.

Інституційний напрям представлено дослідженням В. Козюка [1], який розмежовує ортодоксальний і гетеродоксальний підходи до поєднання незалежності центрального банку з відповідальністю за фінансову стабільність. Перший акцентує ризик розмивання мандата цінової стабільності, другий обґрунтовує поширення гарантій незалежності на макропруденційні повноваження. Внесок автора полягає у виявленні залежності такого поєднання від якості інститутів і чіткості відповідальності регулятора. Отже, запровадження міжнародних стандартів потребує належного національного інституційного забезпечення.

Транскордонний вимір розкрито К. Бух і Л. Голдберг [2]. Узагальнивши результати міжнародного дослідницького проєкту на банківських мікроданих, вони встановили, що зміни пруденційних вимог

© Довгоп'ят В.М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

можуть впливати на кредитування за межами юрисдикції їх запровадження. Напрям і сила цих ефектів залежать від інструменту, балансового стану та бізнес-моделі банку. Хоча середні оцінені ефекти були порівняно невеликими, їхня неоднорідність обґрунтовує потребу в міжнародній координації та моніторингу регуляторного арбітражу.

Емпіричні результати щодо дієвості макропруденційної політики не зводяться до однозначного висновку про ефективність усіх інструментів. О. Акінджі та Дж. Олмстед-Рамсі [3] на даних 57 економік виявили зв'язок посилення макропруденційних заходів зі сповільненням банківського й житлового кредитування та зростання цін на житло; цільові обмеження виявилися особливо важливими. Дж. Араужо, М. Патнам, А. Попеску, Ф. Валенсія та В. Яо [4], узагальнивши понад 6000 оцінок із 58 досліджень, підтвердили статистично значущий вплив на кредитування, але виявили суттєві відмінності між інструментами, слабші результати щодо цін на житло та наявність побічних і транскордонних ефектів. Ці праці обґрунтовують диференційований вибір інструментів відповідно до джерела ризику.

А. Фернандес-Гальярдо [5] доповнює цей напрям аналізом кінцевих цілей політики: його результати свідчать про зниження частоти системних фінансових криз і пом'якшення пов'язаних із ними втрат випуску після посилення макропруденційних заходів. Тому оцінювання антикризового регулювання має враховувати не лише динаміку кредиту, а й стійкість фінансової системи та наслідки криз для реальної економіки.

Методологічний напрям представлено працею М. Дреманна та Дж. Єтмана [6], які порівняли способи оцінювання кредитного розриву на даних 41 економіки. Автори показали, що переваги окремих альтернатив фільтру Годріка–Прескотта є обмеженими у практичному вимірі, а невизначеність сигналів залишається суттєвою. Це обґрунтовує використання сукупності індикаторів і професійного судження. Для України А. Гершль, П. Дадашова, Ю. Баженова, А. Глазунов і Д. Красовицький [7] запропонували композитний індекс фінансового циклу з 16 показників. Їхній внесок полягає в адаптації оцінювання циклічних ризиків до національних даних та аналізі можливостей застосування індексу для обґрунтування контрциклічної політики. Цю роботу слід розглядати як дослідницьку основу, а не як нормативне рішення про активацію буфера капіталу.

Отже, сучасні дослідження поєднують інституційний, емпіричний і діагностичний підходи. Водночас розглянуті праці переважно зосереджені на окремих інструментах, індикаторах або повноваженнях регуляторів. Подальшого опрацювання потребує взаємозв'язок між глобальним виявленням вразливостей, міжнародною координацією та національними рішеннями в економіці зі структурними зламами й воєнними шоками. Саме цей взаємозв'язок становить предмет статті. Документи МВФ, FSB, Базельського комітету та НБУ [8; 9; 10] використано для аналізу інституційних механізмів, а результати наукових публікацій – для оцінювання можливостей та обмежень їх реалізації.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз інституційної архітектури глобального антикризового регулювання та взаємозв'язку між міжнародною координацією, ідентифікацією фінансових вразливостей і застосуванням макропруденційних інструментів на прикладі України. Дослідження ґрунтується на порівняльному інституційному аналізі, узагальненні сучасних наукових публікацій та зіставленні міжнародних стандартів із підходами НБУ.

Результати дослідження. У другій половині XX – на початку XXI ст. відбувається фундаментальна трансформація механізмів управління світовою економікою. Разом зі стрімким посиленням економічної взаємозалежності, інтернаціоналізації виробництва, формуванням глобальних фінансових потоків та інтеграції ринків капіталу, прийшло розуміння обмеженості можливостей окремих національних урядів у забезпеченні економічної стабільності.

У центрі світового економічного управління опиняються наднаціональні інститути, здатні координувати дії між державами, формувати загальні правила поведінки, забезпечувати моніторинг глобальних ризиків та запроваджувати антикризові механізми, що виходять за межі окремих національних юрисдикцій. Посилення ролі таких інституцій є закономірною відповіддю на дедалі складнішу структуру світової економіки, у якій кризи швидко поширюються територіями та секторами, перетворюючись із локальних явищ на глобальні системні потрясіння.

Історично, домінуюча роль у формуванні наднаціональної стабілізаційної архітектури належить Бреттон-Вудським інститутам, створеним у 1944 році.

Сьогодні МВФ, Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків (BIS), Рада з фінансової стабільності (FSB) і G20 виконують різні взаємодоповнювальні функції. Їхня взаємодія створює можливості для узгодження антикризових заходів, однак результативність рекомендацій залежить від їх національної імплементації та якості інститутів [1; 11].

Надалі роль згаданих інститутів лише зростатиме, особливо в умовах геополітичної нестабільності, зростання боргового навантаження, переходу до низьковуглецевої економіки та поширення цифрових фінансових інновацій.

Світова фінансова криза 2008–2009 рр. стала найглибшим економічним потрясінням після Великої депресії та виявила системні суперечності глобалізованої фінансової економіки.

Попри окремі епізодичні занепокоєння, які висловлювались протягом докризового періоду, фінансова система США вважалася загалом надійною та добре регульованою. Тим не менш, криза миттєво поширилася на весь світ, ліквідність вичерпалася, транскордонні потоки капіталу змінилися,

а світова торгівля різко скоротилася. Наслідки потрясіння в одному з куточків фінансового сектору США системно погіршили світову економічну та фінансову стабільність [8].

Криза виявила недостатність суто реактивного регулювання та посилила значення превентивних стратегій. При цьому раннє виявлення ризиків і накопичення запасів стійкості доповнюють, а не замінюють механізми кризового реагування.

Після 2008 року G20 посилила роль форуму координації на рівні лідерів держав і стала одним із ключових майданчиків узгодження реформ міжнародної фінансової системи.

Логічним кроком у напрямку реалізації превентивних стратегій стало запровадження з боку країн-учасниць G20 ініціативи Early Warning Exercise (EWE), яка почала втілюватись у життя спільно IMF та FSB [8].

Юридичну основу для EWE заклала Декларація Лондонського саміту G20 щодо посилення фінансової системи від 2 квітня 2009 р. (Declaration on Strengthening the Financial System – London Summit, 2 April 2009) [12].

Саміт підтримав перетворення створеного 1999 року Financial Stability Forum на Financial Stability Board із розширеним мандатом і колом учасників. Подальше посилення організаційної спроможності передбачало вдосконалення управління й ресурсного забезпечення FSB; у січні 2013 року Раду було створено як асоціацію за швейцарським правом [11; 13].

З метою уникнення дублювання функцій, кооперація між МВФ та FSB розподілилась наступним чином: МВФ зосередив роботу на макроекономічних та макрофінансових проблемах; FSB – на вразливостях та регуляторних викликах фінансового сектору.

Ще одним напрямом реформ стало посилення ролі Базельського комітету з банківського нагляду, секретаріат якого розміщений у BIS. Пакет стандартів Базель III підвищив вимоги до якості й достатності капіталу та запровадив міжнародні нормативи ліквідності. Ці стандарти реалізуються через національне законодавство й регуляторні рішення [14].

На регіональному рівні координацію доповнює Європейська рада із системних ризиків (European Systemic Risk Board, ESRB), створена 2010 року для макропруденційного нагляду за фінансовою системою ЄС. Її діяльність поєднує регіональне оцінювання ризиків із роботою національних органів.

Зростання ролі міжнародної координації супроводжується питаннями щодо прозорості рішень, представництва країн та співвідношення спільних стандартів із національною автономією. Дослідження транскордонних наслідків пруденційних заходів засвідчують, що однакові інструменти можуть мати неоднорідні ефекти [2]. Тому ефективність інституційної архітектури слід оцінювати за результатами її функціонування, а не лише за наявністю формальних механізмів координації.

Практичне втілення методології раннього виявлення макрофінансових вразливостей на глобальному рівні було інституціоналізоване у діяльності Ради з фінансової стабільності (FSB). Саме ця організація стала ключовим носієм нової парадигми фінансового нагляду, у якій центральне місце займає не реагування на шоки, а систематичне виявлення та оцінка вразливостей, що накопичуються у світовій фінансовій системі.

Діяльність FSB охоплює оцінювання системних ризиків, координацію регуляторної політики, моніторинг виконання реформ та взаємодію з органами розроблення стандартів і національними регуляторами. Програма роботи на 2025 рік і звіт за 2024 рік відображають практичне поєднання цих напрямів [15; 16].

Рамка FSB поєднує принципи аналізу, спільну термінологію та таксономію вразливостей. До її принципів належать фокус на глобально значущих вразливостях, систематичний перспективний аналіз, урахування відмінностей між країнами та використання порівняльних переваг організацій без дублювання їхньої роботи [9].

Принциповим є розмежування шоків і вразливостей. Шоки важко передбачити, тоді як накопичені дисбаланси, нестійке фінансування чи надмірний левередж можна частково виміряти та обмежити. Тому нагляд має оцінювати не лише можливе джерело потрясіння, а й умови його посилення та поширення.

Перспективне оцінювання охоплює поточні, середньострокові та нові вразливості, а також їхню взаємодію. Національні відмінності у структурі ринків та інституційному середовищі впливають на вагу окремих ризиків. Узагальнення оцінок органів різних юрисдикцій дає змогу виявляти спільні дисбаланси та транскордонні канали їх передавання [2; 9].

Спільна термінологія FSB забезпечує зіставність оцінок: фінансова стабільність характеризує здатність системи протистояти шокам без порушень фінансового посередництва, достатньо серйозних для завдання шкоди реальній економіці; вразливості відображають властивості системи, що сприяють накопиченню дисбалансів або посиленню потрясінь; стійкість означає здатність поглинати шоки та обмежувати дисбаланси [9].

Валові вразливості зіставляють із запасами стійкості для визначення чистих вразливостей. Це дає змогу пов'язати діагностику ризику з вибором заходів: наприклад, високий левередж потребує аналізу капіталу, а нестійке фінансування – оцінювання ліквідності. Така логіка узгоджується з емпіричними висновками про неоднакову дієвість різних макропруденційних інструментів [4; 9].

Матриця вразливостей FSB охоплює фінансовий і нефінансовий сектори та систематизує ризики, пов'язані з цінами й якістю активів, ліквідністю, левериджем та операційними чинниками. Її застосування дає змогу розглядати ризики банків, ринків, домогосподарств, підприємств і держави у взаємозв'язку [9].

Діагностика вразливостей потребує інструментів регуляторного впливу. У банківській сфері їхньою основою є стандарти, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду [14].

Макропруденційний внесок BIS реалізується через дослідницьку й консультативну підтримку центральних банків, а також забезпечення роботи Базельського комітету. BIS і Базельський комітет не мають повноважень безпосередньо запроваджувати обов'язкові норми в національних юрисдикціях; практична дія стандартів залежить від рішень відповідних органів влади [14].

Базель I (1988) установив базові вимоги до капіталу, Базель II (2004) розвинув ризикозважений підхід, а Базель III (2010–2011) став відповіддю на недоліки, виявлені глобальною кризою [14].

Базель III поєднує посилення стійкості окремих банків із макропруденційними елементами, спрямованими на обмеження проциклічності та системних ризиків. Водночас результати наукових досліджень указують, що ефекти регулювання залежать від типу інструменту й особливостей фінансової системи [3; 4].

Макропруденційний підхід спрямований на ризики фінансової системи загалом, зокрема проциклічність, надмірну заборгованість, взаємопов'язаність установ і концентрацію експозицій. Він доповнює мікропруденційний нагляд за окремими банками.

BIS розглядає системний ризик у двох вимірах [17]:

Перехресний вимір – як сукупний ризик розподіляється між установами в певний момент часу. Часовий вимір – як сукупний ризик змінюється з часом.

Ключові інструменти Базеля III включають буфер консервації капіталу, контрциклічний буфер капіталу, коефіцієнт левериджу, вимоги до ліквідності та додаткові вимоги до системно важливих банків [14].

Буфер консервації капіталу (capital conservation buffer) забезпечує запас капіталу понад мінімальні вимоги, який може поглинати збитки в періоди стресу. Зниження капіталу в межі цього буфера супроводжується обмеженнями на його розподіл [14].

Контрциклічний буфер (countercyclical capital buffer, ССуВ) дозволяє національним регуляторам варіювати вимоги до капіталу залежно від динаміки кредитування та ознак перегріву економіки. Таким чином, механізм Базель III спрямований на згладжування фінансових циклів та зменшення проциклічності банківської поведінки [18; 19].

У якості прикладу, далі у цій статті буде розглянуто практичне застосування «Індексу фінансового циклу України» для калібрування витчизняного контрциклічного буферу.

Коефіцієнт левереджу (leverage ratio) встановлює мінімальне співвідношення капіталу до сукупних активів без урахування ризику. Цей інструмент виконує функцію запобіжного механізму, обмежуючи надмірне нарощування боргового фінансування навіть у разі заниженої оцінки ризиків. Таким чином коефіцієнт левереджу зменшує ймовірність системного накопичення прихованих ризиків.

Особливе місце у механізмі Базель III посідає підхід до системно важливих фінансових інститутів. Для глобально системно важливих банків (G-SIBs) встановлюються додаткові вимоги до капіталу, що відображають їхній потенційний вплив на світову фінансову стабільність.

Окремий напрям реформ стосується ліквідності банків. Базель III запровадив два нові нормативи – коефіцієнт покриття ліквідністю (Liquidity Coverage Ratio, LCR) та коефіцієнт стабільного фондування (Net Stable Funding Ratio, NSFR). LCR спрямований на забезпечення достатнього обсягу високоліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань у стресовому сценарії, тоді як NSFR стимулює довгострокову стабільність структури фінансування. У макропруденційному контексті ці інструменти знижують ризик «ефекту доміно» та масових розпродажів активів у кризових умовах.

Емпіричні дослідження BIS, свідчать, що показник розриву «кредит/ВВП» (credit-to-GDP gap [20]) є статистично найкращим окремим індикатором раннього попередження криз на горизонті приблизно від п'яти до двох років, за умови перевищення критичних порогів щонайменше за 2–3 роки до кризи.

У макропруденційному контексті "credit-to-GDP gap" – це кількісна оцінка того, наскільки поточний рівень кредитування приватного сектору відхиляється від його довгострокового тренду. Саме це відхилення використовується як орієнтир для встановлення контрциклічного буфера капіталу у рамках стандартів Базель III.

Формально, кредитний розрив визначається як:

$$\text{Credit Gap}_t = \left(\frac{\text{Credit}_t}{\text{GDP}_t}\right) - \text{Trend}\left(\frac{\text{Credit}_t}{\text{GDP}_t}\right)$$

де $\text{Credit}_t / \text{GDP}_t$ – фактичне співвідношення загального кредиту приватного сектору до ВВП у період t, а $\text{Trend}(\cdot)$ – його довгостроковий тренд, що оцінюється фільтром Годріка-Прескотта з великим параметром згладжування (звичайно $\lambda = 400\,000$ для квартальних даних).

Цей показник відображає періоди кредитного «буму» (коли кредит зростає швидше, ніж економіка) і періоди надмірної відбудови боргу (коли кредитна активність слабша, ніж очікується за трендом). Такий індикатор є одним із основних у макропруденційній політиці, бо він може передувати фінансовим кризам.

Таким чином, стандарти Базель III стали практичним механізмом реалізації тих ідей, які концептуально були закладені у підходах до оцінки вразливостей та системних ризиків. Поєднання аналітичної рамки FSB та нормативного інструментарію BIS сформувало основу сучасної глобальної системи макропруденційного регулювання.

В Україні макропруденційна політика формувалася під безпосереднім впливом глобальних змін

у підходах до фінансового регулювання. Рекомендації BIS, та методологія систем раннього попередження були інтегровані у стратегічні документи Національного банку України, що свідчить про включеність національної політики у сучасну глобальну парадигму антикризового регулювання.

Національний банк України визначає фінансову стабільність стратегічною ціллю макропруденційної політики. У «Стратегії макропруденційної політики» [10] викладено її цілі, принципи та інструменти, інституційне середовище і взаємодію з іншими видами економічної політики. Реалізація такого мандата потребує чіткого розподілу повноважень та узгодження з пріоритетом цінової стабільності, на чому наголошує В. Козюк [1].

Стратегія НБУ підкреслює необхідність регулювання фінансової системи загалом та водночас визнає обмеженість макропруденційної політики: вона може стримувати накопичення системних ризиків і зменшувати ймовірність їх реалізації, але не здатна повністю усунути їх [10].

Проміжні цілі НБУ охоплюють обмеження надмірного кредитування й боргового навантаження, зменшення ризиків ліквідності та строкових розривів, підвищення стійкості фінансової інфраструктури, обмеження концентрації ризиків і викривлених стимулів, що породжують моральний ризик [10].

НБУ виділяє 3 групи макропруденційних інструментів.

Перша група – Інструменти капіталу. Це по суті той самий перелік стандарту Базель ІІІ: 1) Контрциклічний буфер капіталу; 2) Буфер системної важливості для системно-важливих фінансових установ; 3) Буфер системного ризику; 4) Буфер консервації капіталу; 5) Коефіцієнт левериджу.

Друга група – Інструменти ліквідності: 1) Коефіцієнт покриття ліквідністю; 2) Коефіцієнт чистого стабільного фінансування.

Третя група – Інші інструменти: 1) Встановлення граничного співвідношення розміру кредиту та вартості забезпечення; 2) Встановлення граничного співвідношення суми обслуговування боргу та доходу позичальника; 3) Плани відновлення діяльності та примусової реструктуризації; 4) Підвищені вимоги до розкриття інформації.

У січні 2025 року НБУ опублікував дослідження щодо індикаторів, методології обчислення та прогнозних можливостей «Індексу фінансового циклу України» (FCI) [7].

Даний композитний індекс складається із 16 індикаторів, розподілених на 4 групи: 1) Боргове навантаження фінансового сектору; 2) Кредитні умови та попит; 3) Ринок житлової нерухомості; 4) Реальний сектор економіки.

Згідно авторів дослідження FCI є засобом визначення позиції місцезнаходження вітчизняної економіки в рамках фінансового циклу. Показник цього індексу може використовуватись як один серед числа інших інструментів для визначення державної контрциклічної макропруденційної політики, з метою запобігання накопиченню системних ризиків, пов'язаних із циклічним розвитком економіки, та з метою вчасної стабілізації фінансової системи.

Сьогодні FCI, серед числа інших аналітичних інструментів, використовується в Україні для калібрування контрциклічного буферу (ССуВ). Банкам надається 1 рік для приведення контрциклічного буферу до нових значень. Це вимагає від FCI мати відповідні прогностичні властивості.

ССуВ, як інструмент має бути активований у період фінансового підйому, тому, коли FCI перетинає нульову відмітку (лишається на цій позиції, або продовжує зростання), необхідно примати рішення щодо позитивного значення ССуВ. Якщо показник FCI продовжує зростати, відповідне зростання має отримати і контрициклічний буфер – до верхньої рекомендованої межі у 2,5% згідно рекомендацій Базель ІІІ (і навіть більше в окремих випадках) [7].

Висновки. Глобальне антикризове регулювання має характер багаторівневої інституційної мережі, у якій міжнародні організації та форуми координують оцінювання вразливостей і розроблення стандартів, регіональні структури забезпечують узгодження підходів, а національні регулятори ухвалюють та реалізують конкретні рішення. Поєднання цих рівнів створює умови для превентивної політики, але не гарантує автоматичного усунення криз.

Узагальнення наукових досліджень показало, що дієвість макропруденційних заходів залежить від виду інструменту, структури фінансової системи, інституційної спроможності та транскордонних ефектів. Тому аналіз антикризової архітектури має поєднувати оцінювання повноважень і координації з перевіркою фактичних результатів політики. Для України індекс фінансового циклу є перспективним аналітичним орієнтиром, який потребує застосування разом з іншими показниками та професійним судженням.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на перевірку прогностичних властивостей українських індикаторів в умовах воєнних і післявоєнних структурних змін, оцінювання транскордонного перенесення ризиків та обґрунтування процедур переходу від діагностики вразливостей до вибору інструментів. Запропоноване у статті поєднання інституційного аналізу з результатами емпіричних праць окреслює ці завдання, але не замінює окремої кількісної оцінки ефектів політики в Україні.

Список використаних джерел:

1. Козюк В. Незалежність центральних банків і фінансова стабільність: ортодоксальний та гетеродоксальний підходи. *Вісник Національного банку України.* 2017. № 239. С. 6–29. URL: https://visnyk.bank.gov.ua/uploads/articles/239-1_ukr.pdf (дата звернення: 22.09.2026).
2. Buch C. M., Goldberg L. S. Cross-Border Prudential Policy Spillovers: How Much? How Important? Evidence from the International Banking Research Network. *International Journal of Central Banking.* 2017. Vol. 13. № S1.

P. 505–558. URL: https://www.ijcb.org/journal/v13supplement-1/cross-border-prudential-policy-spillovers-how-much-how-important (дата звернення: 22.09.2026).
3. Akinci O., Olmstead-Rumsey J. How effective are macroprudential policies? An empirical investigation. *Journal of Financial Intermediation.* 2018. Vol. 33. P. 33–57. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jfi.2017.04.001 (дата звернення: 22.09.2026).
4. Araujo J., Patnam M., Popescu A., Valencia F., Yao W. Effects of macroprudential policy: Evidence from over 6000 estimates. *Journal of Banking & Finance*. 2024. Vol. 169. P. 107273. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2024.107273 (дата звернення: 22.09.2026).
5. Fernandez-Gallardo A. Preventing financial disasters: Macroprudential policy and financial crises. *European Economic Review.* 2023. Vol. 151. P. 104350. DOI: https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2022.104350 (дата звернення: 22.09.2026).
6. Drehmann M., Yetman J. Which Credit Gap Is Better at Predicting Financial Crises? A Comparison of Univariate Filters. *International Journal of Central Banking.* 2021. Vol. 17. № 4. P. 225–255. URL: https://www.ijcb.org/sites/default/files/journal/v17n4/ijcb-v17n4-which-credit-gap-better-predicting-financial-crises-comparison-univariate-filters.pdf (дата звернення: 22.09.2026).
7. Geršl A., Dadashova P., Bazhenova Y., Hlazunov A., Krasovytskyi D. The Financial Cycle Index of Ukraine. NBU Working Papers, no. 01/2025. National Bank of Ukraine. 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2025-04-01.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
8. International Monetary Fund. The IMF-FSB Early Warning Exercise: Design and Methodological Toolkit. 2010. URL: https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
9. Financial Stability Board. FSB Financial Stability Surveillance Framework. 2021. URL: https://www.fsb.org/uploads/P300921.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
10. Національний банк України. Стратегія макропруденційної політики. URL: https://bank.gov.ua/ua/stability/macro (дата звернення: 14.04.2026).
11. Financial Stability Board. History of the FSB. URL: https://www.fsb.org/about/history-of-the-fsb/ (дата звернення: 14.04.2026).
12. G20. Declaration on Strengthening the Financial System – London Summit, 2 April 2009. 2009. URL: https://g7g20-documents.org/database/document/2009-g20-united-kingdom-leaders-leaders-annexes-annex-to-leaders-statement-declaration-on-strengthening-the-financial-system (дата звернення: 14.04.2026).
13. Financial Stability Board. Report to the G20 Los Cabos Summit on Strengthening FSB Capacity, Resources and Governance. 2012. URL: https://www.fsb.org/uploads/r_120619c.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
14. Basel Committee on Banking Supervision. The Basel Framework. URL: https://www.bis.org/baselframework/BaselFramework.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
15. Financial Stability Board. FSB Work Programme for 2025. 2025. URL: https://www.fsb.org/uploads/P230125.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
16. Financial Stability Board. Promoting Global Financial Stability: 2024 FSB Annual Report. 2024. URL: https://www.fsb.org/uploads/P181124-2.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
17. Borio C. Macroprudential frameworks: (too) great expectations? 2014. URL: https://www.bis.org/speeches/sp140813.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
18. Basel Committee on Banking Supervision. Countercyclical capital buffer. URL: https://www.bis.org/bcbs/ccyb/ (дата звернення: 14.04.2026).
19. Basel Committee on Banking Supervision. Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer. 2010. URL: https://www.bis.org/publ/bcbs187.pdf (дата звернення: 14.04.2026).
20. Bank for International Settlements. Credit-to-GDP gaps: BIS Data Portal. URL: https://data.bis.org/topics/CREDIT_GAPS (дата звернення: 14.04.2026).

References:

1. Koziuk V. (2017) Nezalezhnist tsentralnykh bankiv i finansova stabilnist: ortodoksalnyi ta heterodoksalnyi pidkhody [Central bank independence and financial stability: Orthodox and heterodox approaches]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 239, pp. 6–29. Available at: https://visnyk.bank.gov.ua/uploads/articles/239-1_ukr.pdf (accessed September 22, 2026).
2. Buch C. M., Goldberg L. S. (2017) Cross-Border Prudential Policy Spillovers: How Much? How Important? Evidence from the International Banking Research Network. *International Journal of Central Banking*, vol. 13, no. S1, pp. 505–558. Available at: https://www.ijcb.org/journal/v13supplement-1/cross-border-prudential-policy-spillovers-how-much-how-important (accessed September 22, 2026).
3. Akinci O., Olmstead-Rumsey J. (2018) How effective are macroprudential policies? An empirical investigation. *Journal of Financial Intermediation*, vol. 33, pp. 33–57. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jfi.2017.04.001 (accessed September 22, 2026).
4. Araujo J., Patnam M., Popescu A., Valencia F., Yao W. (2024) Effects of macroprudential policy: Evidence from over 6000 estimates. *Journal of Banking & Finance*, vol. 169, article 107273. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2024.107273 (accessed September 22, 2026).
5. Fernandez-Gallardo A. (2023) Preventing financial disasters: Macroprudential policy and financial crises. *European Economic Review*, vol. 151, article 104350. DOI: https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2022.104350 (accessed September 22, 2026).

6. Drehmann M., Yetman J. (2021) Which Credit Gap Is Better at Predicting Financial Crises? A Comparison of Univariate Filters. *International Journal of Central Banking*, vol. 17, no. 4, pp. 225–255. Available at: https://www.ijcb.org/sites/default/files/journal/v17n4/ijcb-v17n4-which-credit-gap-better-predicting-financial-crises-comparison-univariate-filters.pdf (accessed September 22, 2026).
7. Geršl A., Dadashova P., Bazhenova Y., Hlazunov A., Krasovytskyi D. (2025) The Financial Cycle Index of Ukraine. NBU Working Papers, no. 01/2025. National Bank of Ukraine. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2025-04-01.pdf (accessed April 14, 2026).
8. International Monetary Fund (2010) The IMF-FSB Early Warning Exercise: Design and Methodological Toolkit. Available at: https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2010/090110.pdf (accessed April 14, 2026).
9. Financial Stability Board (2021) FSB Financial Stability Surveillance Framework. Available at: https://www.fsb.org/uploads/P300921.pdf (accessed April 14, 2026).
10. Natsionalnyi bank Ukrainy (n.d.) Stratehiia makroprudentsiinoi polityky [Macroprudential policy strategy]. Available at: https://bank.gov.ua/ua/stability/macro (accessed April 14, 2026).
11. Financial Stability Board (n.d.) History of the FSB. Available at: https://www.fsb.org/about/history-of-the-fsb/ (accessed April 14, 2026).
12. G20 (2009) Declaration on Strengthening the Financial System – London Summit, 2 April 2009. Available at: https://g7g20-documents.org/database/document/2009-g20-united-kingdom-leaders-leaders-annexes-annex-to-leaders-statement-declaration-on-strengthening-the-financial-system (accessed April 14, 2026).
13. Financial Stability Board (2012) Report to the G20 Los Cabos Summit on Strengthening FSB Capacity, Resources and Governance. Available at: https://www.fsb.org/uploads/r_120619c.pdf (accessed April 14, 2026).
14. Basel Committee on Banking Supervision (n.d.) The Basel Framework. Available at: https://www.bis.org/baselframework/BaselFramework.pdf (accessed April 14, 2026).
15. Financial Stability Board (2025) FSB Work Programme for 2025. Available at: https://www.fsb.org/uploads/P230125.pdf (accessed April 14, 2026).
16. Financial Stability Board (2024) Promoting Global Financial Stability: 2024 FSB Annual Report. Available at: https://www.fsb.org/uploads/P181124-2.pdf (accessed April 14, 2026).
17. Borio C. (2014) Macroprudential frameworks: (too) great expectations? Available at: https://www.bis.org/speeches/sp140813.pdf (accessed April 14, 2026).
18. Basel Committee on Banking Supervision (n.d.) Countercyclical capital buffer. Available at: https://www.bis.org/bcbs/ccyb/ (accessed April 14, 2026).
19. Basel Committee on Banking Supervision (2010) Guidance for national authorities operating the countercyclical capital buffer. Available at: https://www.bis.org/publ/bcbs187.pdf (accessed April 14, 2026).
20. Bank for International Settlements (n.d.) Credit-to-GDP gaps: BIS Data Portal. Available at: https://data.bis.org/topics/CREDIT_GAPS (accessed April 14, 2026).

INSTITUTIONAL ARCHITECTURE OF GLOBAL ANTICRISIS REGULATION

Summary. The article examines the institutional architecture of contemporary global anti-crisis regulation that emerged after the 2008–2009 global financial crisis and transformed approaches to international financial supervision and crisis prevention. The study analyzes the role of supranational institutions in coordinating financial regulation, developing early warning systems, and implementing macroprudential policy aimed at strengthening the resilience of the global financial system. Particular attention is devoted to the methodological framework for identifying financial vulnerabilities, assessing systemic risks, and monitoring the accumulation of macrofinancial imbalances in the international economy. The paper highlights the analytical approaches developed within the Financial Stability Board, the International Monetary Fund, and the Bank for International Settlements, emphasizing their contribution to the formation of modern standards of financial stability regulation. The practical significance of the Basel III standards is revealed through the analysis of countercyclical capital buffers, leverage ratios, liquidity requirements, and instruments for regulating systemically important financial institutions. The study also examines the interaction between global regulatory standards and national financial authorities in the process of implementing preventive anti-crisis strategies. Special emphasis is placed on the implementation of macroprudential approaches in Ukraine through the activities of the National Bank of Ukraine and the application of the Financial Cycle Index of Ukraine for calibrating the countercyclical capital buffer. The research demonstrates that the modern architecture of global financial stability is based on the integration of international coordination mechanisms, vulnerability-oriented supervision, macroprudential instruments, and analytical systems for early crisis detection. It is substantiated that contemporary anti-crisis regulation increasingly relies on preventive approaches aimed at mitigating systemic risks before they transform into large-scale financial and economic crises.

Keywords: global anti-crisis regulation, financial stability, macroprudential policy, systemic risk, Basel III, Financial Stability Board, National Bank of Ukraine, early warning systems, financial vulnerabilities, countercyclical capital buffer.

Дата надходження статті: 08.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 07.10.2026
Дата публікації статті: 05.11.2026